

The NY State Get law

Show# 48 | December 19th 2015

Dovid Lichtenstein: How to overcome life's challenges

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טז עמוד ב

עד היכן תכלית יסורין? אמר רבי אלעזר: כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו. מתקיף לה רבא זעירא, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני, גדולה מזו אמרו: אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזגו לו בצונן, בצונן ומזגו לו בחמין, ואת אמרת כולי האי! מר בריה דרבינא אמר: אפילו נהפך לו חלוקו. רבא, ואיתימא רב חסדא, ואיתימא רבי יצחק, ואמרי לה במתניתא תנא: אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים, אבל שתיים ועלו בידו שלש לא, דליכא טירחא למישדייהו. וכל כך למה? דתניא דבי רבי ישמעאל: כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין - קיבל עולמו.

ולא עוד אלא שאדם שאינו מעריך כראוי את אושר החיים עלול להפסידם לגמרי, כמו שמצינו במדרש, הובא בדעת זקנים מבעלי התוס' (בראשית מז ח): "בשעה שאמר יעקב אבינו לפרעה "מעט ורעים היו ימי שניי חיי וגו'" (שם ט), אמר לו הקב"ה אני מלטתיך מעשו ומלבן, והחזרתי לך את דינה ואת יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שכמנין התיבות שיש מן "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שניי חייך" עד "בימי מגורי" כך יחסרו משנותיך, שלא תחיה כחיי יצחק אביך, והן ל"ג תבות, וכמנין זה נחסרו מחייו שהרי יצחק חי ק"פ שנה ויעקב לא חי אלא קמ"ז". אמנם אין לנו כל השגה בתביעה שהיתה על יעקב אבינו שהתרעם על חייו, אך זאת לימדונו חז"ל שעל אף הצרות הרבות והרעות שסבל יעקב אבינו כל ימי חייו, צרת עשו, צרת לבן, צרת דינה, וצרת יוסף כ"ב שנה - יסורים שהם למעלה מהשגה, כיון שהתאונן "מעט ורעים היו ימי שניי חיי" נתבע באופן חמור ביותר וכנגד כל תיבה ותיבה איבד שנת חיים. ולא בסתם חיים עסקינן אלא בחיים של יעקב אבינו, נוראה היא התביעה עד ש"שלושים ושלוש שנים של יעקב אבינו" איבד בעטייה.

ויותר מכך, שהרי בל"ג תיבות אלו כלולות גם ח' תיבות של שאלת פרעה: "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שניי חייך", ויש להבין מה לתיבות אלו ליעקב, ומדוע נתבע עליהן. ונראה שהתשובה על זה רמוזה בדברי בעלי התוס' שם שפירשו שכיון שראה פרעה את יעקב זקן מאד ושערות ראשו וזקנו הלבנו מרוב זקנה, שאל לו כן. והשיב לו יעקב, מעט הם שנותי, אלא מתוך רעות שעברו עלי קפצה עלי זקנה, וכעין זה פירש הרמב"ן שם. ולפי זה מבואר מעתה מדוע נכללה שאלת פרעה במנין התיבות שנתבע עליהן, כי אילולא שהיה יעקב מרגיש בצרותיו לא היתה זקנה קופצת עליו, ועל כך הוא נתבע.

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויצא רמז קכג

הידעתם את לבן בן נחור [כ"ט, ה] הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עונותיהם כשג.

והחתימה של העדים נעשית בפני בית הדין שאין חשש משקר ולאח"ז יש בידה מעשה ב"ד, אין בזה פסול נוגע, והנה לדעת המהרש"ל ביש"ש פ' השולח בלא עדי חתימה אין להכשיר הגט לכתחילה שהוא תקנת ר"ג שמא ילכו עידי מסירה למדה"י ועוד דנ"ד אם יבואו אח"כ להסתמך על עידי החתימה הו"ל כמזויף מתוכו, אבל ז"א שהרי ז"פ שתשלום הכסף שמקבל העד הוא רק בעבור שתקבל האשה את היתירה בהיתר מביה"ד להתחתן ואת זה קיבלה.

והגני בזה ידירוש"ת

יוסף שלו' אלישיב

וזה אם הוא מקבל רק שכר טרחתו, אבל אם הוא מקבל יותר משכר טרחתו נוגע בעדות הוא ועדותו פסולה משום חשש משקר, ע"י ג"פ סי' ק"כ סעי' ט'.

וע"י נתיבות סי' ל"ד שזה שהוצרך הרמ"א אה"ע סי' ק"ל להטעמים להתיר קבלת שכר הוא בכדי להכשיר עדותם גם לאחר זמן שהרי אין הגט בידי האשה והיא רוצה לסמוך על העדות, והואיל והוא נוגע פסול לעדות.

ובכן כיום שהאשה מקבלת מבית הדין כתב היתר מעשה ביה"ד, להתנסבא לכל גבר דתצביין, ואין לה שום צורך להסתמך על העדות החתומים בגט,

סימן קפ

בדין גט המעושה ע"י עכו"ם — ושוב רוצה לגרש בב"ד

האשה לא יהי' קשה לו להוציא מבית דין אחר כי הצדק עם האשה, ולא עוד הלוא כל הני אשר הם בכלל חייבים להוציא יש מהם שאין כופין, ולפי שקול דעת בני אדם אינם מסוגלים לראות שום הצדקה בבעל הזה המסרב לתת גט, נציין אחד מהם "איש המשתטה מידי יום ויום ואומרת אשתו אבי מחמת דחקו השיאני לו וסבורה הייתי לקבל ואי אפשרי כי הוא מטורף יראה אני פן יהרגני בכעסו אין כופין אותו לגרש שאין כופין אלא באותם שאמרו חכמים" (אה"ע סי' קנ"ד סעי' ה') כי דעת התורה שונה מדעת בני אדם ומעתה אם יגיע להשופט מקרה כזה וכיוצ"ב הלוא הוא למראה עיניו ישפוט, ובודאי יפסוק לטובת האשה, והלוא אם כפו במקום שמן הדין אינם חייבים אלא להוציא הוה גט מעושה ובטל מה"ת.

אולם גם אם הוא מאלה הכופים אותם להוציא יש לדון אם בכה"ג כשר, שהרי קיי"ל אם העישוי הי' ע"י עכו"ם הגט פסול ופליגי בזה קדמאי להרמב"ם הדבר תלוי בחיובן לגרשה, ואף אם הכפי' נעשתה שלא כדין שהרי עכו"ם לאו בני עשוי ניניהו ולפניהם ולא לפני עכו"ם כתיב, סו"ס הגיע למצב שהוכרח לגרשה ומכיון שהוא חייב לתת גט וביה"ד חייבוהו בגט הגט כשר מן התו' ורק מדרבנן פסלו את הגט,

ע"ד החוק החדש בארה"ב אשר המציאו אלה הדואגים לתקנת בנות ישראל להצילן מכבלי העיגון, ואשר בו נאמר: כאשר בני הזוג באים להפרד — יקח בחשבון "כאשר מתאים ההשפעה של מניעה לחיתון", היינו שע"ז שהבעל מסרב לשחרר את אשתו בג"פ בידי השופט לזכות את האשה בחלק מנכסי הבעל, והואיל ובגלל החוק הנ"ל ימהר הבעל לגרש את אשתו מפחד הפסד הממון, השאלה היא האם אין בזה משום חשש גט מעושה, והנה קיים חלוקי דעות האין לפרש נוסח החוק הנ"ל (לרועץ אל) והמשתדלים להביא את החוק לאישורו סוברים שאם הבעל ימציא להשופט חו"ד מבית דין שהבעל איננו מאלה החייבים לתת גט לאשתו, על השופט להתחשב בזה ולפיי"ז אין לדבריהם משום חשש גט מעושה, ומאידך טוענים יודעי חוק ומשפט שאין שום משמעות בלשון החוק שביהמ"ש מחויב לקבל דעת בית הדין בזה ואף זה בניגוד לחוקי ארה"ב שקיים הפרדה בין דת למדינה.

אכן כשיש להניח כי דבר זה ניתן לברורי מה באמת פירוש המילים של החוק הנ"ל, אך גם אם נקבל הפירוש הראשון הרי גם אם הבעל יביא מאחד מבתי הדין חו"ד שהוא לא מאלה הכופים להוציא, הרי אין ספק — והבעל בטח מודע לזה — שהצד המופיע בשם

מה"ת בעינין שהכפי' ייעשה כדין לא יועיל גם אם אח"כ יבוא לביה"ד ויאמר רוצה אני.

שוב כ' הבאי"צ "וב"ה שמצאתי בתשו' לר' בצלאל אשכנזי סי' ט"ו שעמד על לשון הרמב"ם הנ"ל וכ' "גט מעושה בעכו"ם — ושוב בפני ב"ד של ישראל נתרצה לגרש ואמר רוצה אני — לא מבטל גיטא". והנה זל"ש "דנידון דידן גט מעושה בעכו"ם הוי ואע"ג דאמר רוצה אני בישראל וכ' הרמב"ם ואם אנסוהו העכו"ם לגרש שלא כדין אינו גט אע"פ שאמר בעכו"ם רוצה אני ואמר לישראל כתבו וחתמו הואיל ואין הדין מחייבו להוציא והעכו"ם אנסוהו אינו גט ע"כ משמע דמשום דלא אמר רוצה אני אלא בעכו"ם הוא דלא הוי גט הא אילו א' רוצה אני בישראל לא מבטיל גיטא. ליתא דה"מ כשאנסוהו העכו"ם מעצמן — ולא היו מסיתין ישראל ושוב בפני ב"ד של ישראל נתרצה לגרש וא' רוצה אני דכיון דהם לא אנסוהו ובפניהם אמר רוצה אני לא מבטיל גיטא מיהו אם אינהו שדו ב"י גודא רבה לפניהם כלפני עכו"ם דמי. ובנ"ד נמי שמעון הנז' ואהיכו כחדא חשיבי וגט מעושה בעכו"ם הוי ואע"ג דאמר בפני ישראל רוצה אני מחמת יראת העכו"ם דאגידא בהו הוא דאמר וגט מעושה בעכו"ם שלא כדין הוי ובטל הגט" עכ"ל.

ונ"פ דכוונת הרבצ"א ז"ל דהרמב"ם בא לאפוקי דאם כפוהו עכו"ם לגרש, שלא כדין, אם אח"כ בא לביה"ד ואומר שרוצה לגרש [וזה כעין מ"ש החזו"א אה"ע סי' צ"ט "אם נתחדש אצלו רצון גמור אחר הכפי' שלא מחמת הכפי' הדין נותן דאפי' אם כפוהו שלא כדין כשר ואם אמר כן קודם הגט נאמן ולא חשיב גט מעושה" ע"ש] לא מבטיל גיטא. אבל ודאי אם אמר בפני ב"ד רוצה אני מחמת יראת העכו"ם דאגידא בהו הוא דאמר וגט מעושה בעכו"ם שלא כדין הוי ובטל הגט.

עכ"פ אין שום משמעות בדברי רבינו בצ"א ז"ל למילף מיני' דאם כפוהו עכו"ם לגרש אשתו ובא לביה"ד של ישראל ואומר רוצה אני, — ובאופן שלא סולק פחד הכפי' ועוד ידם ידי עכו"ם וגו' — שיהיה הגט כשר, ודברי הגאון ז"ל בבאר יצחק הנ"ל צ"ע טובא מה מצא בדבריו של רבצ"א סייעתא לדבריו. אם לא דנאמר שהוא מביאו רק שגם איהו עמד על הדיוק בדברי הרמב"ם.

משום שלא תהא כל אחת הולכת ותולה עצמה בעכו"ם, ורוב ראשונים סוברים דהדבר תלוי גם במעשה הכפי' אם הכפי' נעשתה שלא כדין הגט בטל מה"ת [וגדולה מזו הוה ס"ל לר"ת שהפירוש במשנה גיטין פ"ח ובעכו"ם פסול ובעכו"ם חובטין אותו ואומרי' לו עשה מה שישראל או"ל ג"כ פסול דעצם מעשה הכפי' צריך להיות ע"י ישראל].

וכעת הראני ח"א מ"ש הגאון בבאר יצחק אה"ע סי' י' וזל"ש בענף ח' "גם לשיטת הרא"ש י"ל דוקא היכא דעכו"ם כפוהו לגרש ולא בא אח"ז לב"ד אז אמרי' כיון דליכא בזה מצוה לשמוע ד"ח ע"כ פסול משא"כ היכא דבא אחר הכפי' לב"ד ישראל אז שפיר י"ל אנן סהדי דנתרצה משום מצוה לשמוע ד"ח — דודאי נתרצה אחר ששמע מב"ד שמחויב לגרשה" ע"ש. ובכן לדבריו ז"ל גם להרא"ש וסייעתו אין הדבר תלוי במעשה הכפי' ואף אם הכפי' נעשתה שלא כדין סו"ס הגיע לכלל רצון ובא לביה"ד לתת הגט אמרי' בודאי נתרצה משום מצוה לשמוע ד"ח. וצ"ע וכי איכפלו כל הני שמעתתא דגט מעושה ע"י עכו"ם כשלא הי' פסק דין מביה"ד שעליו לגרשה. והלוא להרמ"ה אף שבי"ד של ישראל אומר להם לכופו אין הגט כשר אא"כ אומרים לו העכו"ם עשה מה שב"ד ישראל אומרים לך. ואף להרא"ש אין הגט כשר אלא באופן שישראל אומר להם לכופו. אבל לא סגי מה שהבעל יודע דעת ביה"ד שפסקו שהוא חייב לגרשה. א"כ דבעינן שמעשה הכפי' ייעשה כדין. ואם הכפי' נעשתה שלא כדין לא מהני בזה שהוא בא לביה"ד לסדר הגט. אך הבאר יצחק הביא סייעתא לדבריו מדברי הרמב"ם פ"ב מה' גירושין שכתב "ואם העכו"ם אנסוהו שיגרש שלא כדין אינו גט אע"פ שאמר בעכו"ם רוצה אני" משמע דוקא לפי שאמר רוצה אני בעכו"ם אבל אם א' רוצה אני בב"ד של ישראל כשר הגט מה"ת ואף דהרמב"ם מיירי באנסוהו שלא כדין מ"מ הא שיטתו דאף באנסוהו ב"ד של ישראל שלא כדין כשר הגט מה"ת לפי ששייך גם בזה מצוה לשמוע ד"ח א"כ מוכח מהרמב"ם דכש"כ באנסוהו כדין ובא אח"כ לב"ד של ישראל ואמר רוצה אני דכשר הגט. עכ"ד, אמנם הרי דעת הרמב"ם דמן התורה בעשוהו עכו"ם לתת גט כשהוא חייב מן הדין לגרשה הגט כשר מה"ת ולדידי' גם כשהכפי' נעשתה שלא כדין הגט כשר מה"ת. אבל לדעת הראשונים דבעישוי עכו"ם הגט בטל

סקט"ו פסק כהרא"ש, מ"מ ז"פ בנ"ד שהשופט בא לפסוק לטובת האשה בגלל שהבעל מסרב לתת לה גט הרי לנגד עיניו הוא רק החוק שאושר ע"י בית המחוקקים שלהם ככל החוקים שלהם, א"כ חסר כאן התנאי דבעינן שהב"ד יצוו לכופו, ואין שום הבדל בזה שיוזמי החוק והגורמים לאישורו הי' ע"י ישראל, נומה גם שלפי האמור הרי עצם החוק הנותן סמכות לביהמ"ש לפסוק לטובת האשה בגלל סירובו של הבעל לתת גט — באופן כללי גם באופן שהאשה רוצה להפקיע עצמה מתחת בעלה שלא בצדק לפי ד"ת ה"ה בניגוד להלכה].

אכן במקרה והאשה תובעת את בעלה בביה"ד והבעל מסרב להתדיין בביה"ד וביה"ד הוציא סירוב עליו בזה יש לכאורה מקום לדון דבכה"ג אם הוא מאלה הכופין להוציא שהגט יהי' כשר אם בגלל האיום נתן הגט, וזה עפ"י המבואר בחור"מ סי' כ"ו אם הבע"ד לא רצה לבא לביה"ד נוטל רשות מבי"ד ומציל כדיני עכו"ם — וזה מסה"ת שער ס"ב הו"ד בב"י "אסור להביאו לדיני עכו"ם אלא אחר הסירוב, ובי"ד של ישראל — אם הוצרך לכך יבא לפני עכו"ם והם מכריחים אותו — דבכה"ג ליכא משום לפניהם ולא לפני עכו"ם כדאמרי' בגיטין בעישוי דגט", וכ"ה בביאור הגר"ט שם — "גיטין שם ובנכרים חובטין".

לפי האמור הרי יש בחוק הנ"ל כל עוד ולא יכניסו בו שינויים — משום חשש גט מעושה.

יוסף שלו' אלישיב

ובעיקר דברי הרמב"ם הנ"ל גם אם נבוא לדייק ממ"ש אע"פ שאמר בעכו"ם רוצה אני אין לנו למידן יותר ממה שאמור בענין, והיינו אם העכו"ם אנסוהו שיגרש שלא כדין אינו גט, ואינה פסולה לכהונה דאפי' ריח הגט אין בו. וכזה י"ל דאם אמר רוצה אני בב"ד של ישראל פוסלה לכהונה, שהרי להרמב"ם בב"ד של ישראל אם כפוהו שלא כדין מן התו' הגט כשר, ואיננו אלא גט פסול וכמ"ש הלח"מ דגם בזה שייך לומר מצוה לשמוע ד"ח. ומיחלף שלא כדין בעכו"ם בשלא כדין בישראל וע' רש"י גיטין פ"ח שכ' דמשה"ט ליכא למיפסל לכהונה בעישוי עכו"ם שלא כדין דאי משום מיחלף בשלא כדין ישראל לא שייך דהרי איהו גופה גזירה אטו כדין וגזירה לגזירה לא גזרינן, אבל להרמב"ם גם שלא כדין בישראל פוסלה לכהונה מה"ת.

והנה עצם הכפי' לאו דוקא בגופו, גם בממונו כופין אותו כמבואר במו"ק ט"ז שבידי ביה"ד לכוף על מאן דלא ציית להו לרבנן — "הן לענש נכסין", ובחור"מ סי' כ' ביה"ד "מכין ועונשין — בין ממון בין כל עונש".

וכטור אה"ע סוס"י קל"ד פליגי הרמ"ה והרא"ש, להרמ"ה אף שביה"ד של ישראל מצווה לעכו"ם לכופו לתת גט לא סגי בהכי אלא בעינן שהגוי יאמר לו עשה מה שביה"ד אומרי' לך, ולהרא"ש אם בי"ד ציוו לעכו"ם לכפות מספיק גם אם הגוי לא אומר לו אלא תן גט, כיון שבא ע"י ישראל והב"ש שם

בס"ד

י"ט אלול תשנ"ב בענין החוק החדש ארה"ב בענין חילוק רכוש ומוזנות כאשר בעל ואשתו באים להפרד ע"פ ערכאותיהם, שאלו דעת מו"ר הגריש"א שליט"א אם לא היה מקום להכשיר גט הנכתב תחת השפעת החוק ע"פ דברי האג"מ אבה"ע ח"ד סי' ק"ו, והשיב מו"ר שליט"א שאין שום שייכות בין התשובה של האג"מ ונידון החוק החדש בארה"ב, ומפורש בדברי האג"מ וז"ל "הנה הא ע"ד שתתגרש מבעלה הא הוא חייב במוזנותיה ובכל צרכיה מדינא", דהיינו שהאג"מ לא מיירי אלא בכה"ג שמגיע לאשה מוזנות ע"פ הדין, ולפי החוק החדש השופט יכול לחייב הבעל אפי' במקום שלא מגיע לה מוזנות, וגם חילוק נכסי זוג ("equitable distribution") אינו נכנס לגדר של מוזנות, אפילו אם נעשה כדי להבטיח פרנסת האשה בעתיד, וא"כ גם לפי האג"מ אין מקום לסמוך על החוק הנ"ל. דברים אלו נכתבו בהסכמת מו"ר הגריש"א שליט"א

בברכת כתיבה וחתימה טובה

דוד ארי' מורגנשטרן

עה"ק ירושלים

סימן קפא

כפיה בגט

כבוד הרב הגאון המפורסם מוהר"ר צבי גרטנר שליט"א
ביד"צ מיסודו של כולל הרבנים מאנסי
ברכה ושלו' רב

משמע דאין זה מן התורה שהרי "השתא אין בזה דיני נפשות כלל" אלא מכיון דאתו לדון ד"נ כד"נ דמיא ע"ש. ולדעת ר"פ בריטב"א בשלהי יבמות מפורש דענין שריותא דאיתתא מה"ת לא בעיא דו"ח דלא ילפינן דבר מממון אלא לענין דבעי ב' עדים ותו לא ע"ש.

אכן כמ"ש הרמ"א אה"ע סי' יא דאין לקבל העדות שלא בפני, ז"פ לאוסרה על בעלה לפוסלה דמי לד"נ כמ"ש המהרש"ל בתשו' סי' לג. וכמו שאין לדון ע"פ העדים שהזימו אותם שלא בפניהם לפוסלם שא"א לחוב את העדים ואין מקבלים עדים שלא בפני בע"ד כן אין להשים אותה רשעה שלא בפני לפוסלה ולפוגמה ע"ש.

ולפי"ז בני"ד אמנם ז"פ דהדין הרי הוא בכדי לחייב את הבעל במתן גט, ובודאי חל בכה"ג הדין שאין מקבלין עדים שלא בפב"ד, מ"מ אין זה אלא מצד שאנו באים לחייבו להפקיע שיעבודו, ויש לדון שאין זה אלא בכלל שאר דיני ממונות.

והנה הרמב"ן בשלהי יבמות כ' דה"ה לעדי גירושין ולכל דיני גיטין וקדושין א"צ דו"ח וישנן בבי"ד הדיוטות משהו"ט גופי' כדי שלא תנעל דלת ומדאמרי' בפ"י המגרש דהוה מעשה אגיטי — ועדי גירושין שכיחי ועבדינן שליחותיהו וע' רמב"ן יבמות מ"ו דשליחותא דהדיוטות משום תקנתא דרבנן וגבי גיטין וקדושין כל המקדש אדעתא דר' מקדש ע"ש, והואיל ובנ"ד הזמינו אותו ושלחו לו ולא בא והוא עומד בסירובו, י"ל דיש מקום לקבל עדים שלא בפניו. **וכ"ז** בנוגע לקבלת עדות שלא בפניו אבל במקרה דנן הצדדים לא עמדו אף פעם בפני ביה"ד שכ' האחרונים בחו"מ סי' יג בש"ך שם דדוקא באופן שכבר טענו לפניהם וכבר עמדו בפני הדיינים יכולים לפסוק

ע"ד השאלה בזוג שנפרדו זמ"ז בגירושין אזרחיים זה חמש שנים האשה הגישה תביעת גירושין לביה"ד כמו"כ היא תובעת שביה"ד יפסוק ביניהם בעניני ממונות שביניהם הבעל הוזמן לביה"ד אבל סירב להופיע. האם רשאי ביה"ד לדונו שלא בפניו, וכן לקבל עדים שלא בפניו, ולהוציא פס"ד של כפי' אם יתברר שהוא ראוי לכך.

בשלהי יבמות פליגי תנאי אם בודקים עידי נשים בדו"ח ור"ע הסובר דאין בודקים הוא מטעם דכיון דאיכא כתובה למשקל כד"מ דמי ור"ט סובר כיון דשרי' א"א לעלמא כדיני נפשות הוא ובענין דו"ח והנה אף שהיתה בחזקת א"א מקבלים העדים ודנים על פיהם אליבא דכו"ע כי לפי דבריהם הרי אין כאן בעל דין. ובתשו' מהריב"ל ח"ב סי' ח' הביא תשו' הרשב"א וז"ל "הטענה שאמרתי באמת נכונה היא, שאילו אשה שיש עדים שהיתה א"א ובאה ואמרה גרושה אני ועדים מעידים אותה ה"ז תנשא אע"פ שהעידו שלא בפני הבעל" והוסיף ע"ז המהריב"ל "משמע מדבריו שיש לחלק בין ממונא לאיסורא ושלא אמרו דאין מקבלים עדים שלא בפני בע"ד אלא דוקא לגבי ממונא".

והיינו אף שעצם התרת א"א לעלמא כד"נ דמיא, אבל בנוגע להועד בבעליו א"צ שיתקיים הדין בפניו, וע' ר"ן פ"ק דגיטין בסוגי' דהמביא גט בא"י דאם אין עליו עוררין כשר. דמכאן אין ללמוד דמי שבא לפרוע מנכסי חברו שלא בפניו דל"ח למזוייף "לפי שאין אשה זו ממונו של בעל אלא ברשות עצמה היא להנשא ואנן לא מנעינן לה". (ועי' חו"מ סי' כח סעי' יח אבל המביא עדים לפטור א"ע מקבלים וע"ש בקצות ובנתיבות).

ובעיקר מ"ש חז"ל כיון דשרינן א"א לעלמא כד"נ דמיא, הנה לתי' בתרא של הרמב"ן שם

"ואמרתי אני בלבי שאין ספק שאפי' אותם שאמרו חכמים במשנה ס"פ המדיר ואלו שכופין מוכ"ש כו' שלא אמרו שכופין אותו לגרש אלא אם אינו רוצה לגרש כלל אבל אם ירצה לגרש אלא שרוצה להטיל איזה תנאי בגט בזה בודאי ל"א שכופין לגרש בלא תנאי ומי שיכוף בד"ז כמעט הייתי אומר שחזר ונפל במכשול הכפי' — והכופה לגרש בלא תנאי מרבה ממזרים — דע כי דברים אלו אצלי כנתינתן מסיני" עכ"ל.

בברכת התורה

יוסף שלו' אלישיב

אח"כ את הדין אפי' שלא בפניהם אבל כשלא שמעו כלל טענת שני הצדדים ורק ביה"ד ישמע טענת צד א', הלא הצד הזה יכול לטעון ככל העולה על רוחו ובפרט בנ"ד שהיא יודעת שבעלה לא יופיע לדין ואסור לדיין לשמוע טענת בע"ד ללא חבירו וע"ז נאמר לא תשא שמע שוא כמ"ש המהר"ם שיק חו"מ סי' ב' וקרא כתיב ועמדו שני האנשים אשר להם הריב — אלו בע"ד לפני ד' אלו הדיינים ע"ש ואכמ"ל.

וראיתי מ"ש כת"ר במכתבו, כי הבעל הי' מוכן לתת גט אלא שדרישותיו הם מוגזמים בעיני הדיינים, וראוי לציין מ"ש המהרשד"ם באה"ע סי' מא

סימן קפב

שרטוט בגט

בעו"ה, כ"ו טבת תש"מ

כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם מהור"ר יוסף יהושע אפפעל שליט"א, ראב"ד בליערו.
ברכה ושלו' רב.

נכתב הגט אפשר למוסרו לאשה שהרי בגט שאינו כתוב י"ב שיטין דעת הג"פ דאין לפוסלו כלל ומותר לגרש בו לכתחלה עי' בהגהות רעק"א שהביאו ושכן דעת המשפט שמואל וכ"כ התמים דעים בשם הגאונים ומספר הי"ב שיטין הוה רק רמז בעלמא ע"ש, ונראה דחלוק זה מבאם לא שירטט כלל דבזה לא מכשרינן אלא במקום עגון ובא מארץ רחוקה ואין שירות מצויות להביא אחר שהרי לדעת רש"י יש בזה משום חסרון ספר וכמו"כ בכתב לצד השער דטעם הפוסלים היא משום דבעינן שיהי' דומה לס"ת דוכתב לה ספר כריתות כתוב וכמ"ש הטי"ז שם משא"כ לגבי מספר השיטין שזה מבוסס על רמז בעלמא. וא"כ י"ל דה"ה כששירטט בפנים עכ"פ אין בזה כלל משום חסרון ספר וא"כ אם השרטוט היא בפנים שכל החסרון היא שמא עי"ז יראו האותיות כמחולקין אם באמת האותיות כתובים כהוגן אין בזה רק ענין לכתחלה אם כבר נכתב הגט י"ל דאפשר למוסרו לכתחלה.

כבוד רב

ידידו

יוסף שלו' אלישיב

מכתבו מיום י"ב טבת קבלתי, וע"ד הגט שהגיע לבית דינו והשרטוט נעשה בפנים וד"ז הוא בנגוד למ"ש הב"י בסי' קכה מהקונדריסים "מקובל אתי מרבתי שהשרטוט מבחוץ וכן עמא דבר" וכ"ה בשו"ע שם, והטעם דמחמת השרטוט יש חשש שהאותיות יתראו כנפסקין, וכת"ר חושש מכיון שהרב המסדר הגט לא הרגיש בזה, כי לו היה מרגיש הי' מסדר גט שני זה מראה שהרב המסדר לא יודע בטיב גיטין, ומהסס איפוא למסור את הגט אף שיש בזה שעהד"ת, כי קיים חשש שע"י אי מסירת הגט יצא מכשול ח"ו.

אכן גם בגט שנמצא בו שלש ריעותות דבכה"ג כתב בשו"ת שיבת ציון הובא בפ"ת סי' קמא ס"ק כח שיש לחוש שמא מסדר הגט אינו בקי בט"ג. מ"מ זה דוקא כשלא ידוע טיבו של מסדר הגט אבל כשהוא מוחזק לידוע בדיני גיטין עלינו לומר שהריעותות נעשו במקרה ויש להקל ע"ש, ובמקרה דנן הלא כותב כת"ר שחקר על הרב מסדר הגט אצל ביה"ד בלונדון והם אישורו שהרב הנ"ל הנו בר סמכא.

ובעצם בגט שנכתב במקום השירטוט מבפנים נראה לדון שבזה א"צ למקום עגון דוקא. ואם כבר